

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INTEGROVANÁ
STŘEDNÍ ŠKOLA
POLYGRAFICKÁ

Člověk a společnost

8. NATO

www.isspolygr.cz

Vytvořil:
PhDr. Andrea Kousalová

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

NATO

DUM číslo: 8
NATO

Škola	Integrovaná střední škola polygrafická, Brno, Šmahova 110
Ročník	4. ročník (SOŠ, SOU)
Název projektu	Interaktivní metody zdokonalující proces edukace na ISSP
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0538
Číslo a název šablony	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT.
Autor	PhDr. Andrea Kousalová
Tematická oblast	ZSV
Název DUM	NATO
Pořadové číslo DUM	8
Kód DUM	VY_32_INOVACE_08_ZSV_KO
Datum vytvoření	20.11.2012
Anotace	Prezentace se věnuje historii a struktuře Severoatlantické aliance.

Pokud není uvedeno jinak, je uvedený materiál z vlastních zdrojů autora

Severoatlantická aliance

(angl. NATO - North Atlantic Treaty Organisation,
fr. OTAN - Organisation du Traité de l'Atlantique Nord)
je mezinárodní vojenská organizace, která vznikla po druhé světové válce jako bezpečnostní záruka pro západoevropské demokratické země před případným útokem Sovětského svazu.

Tomu měla zabránit především dohoda na tom, že útok na jednu členskou zemi bude chápán jako útok na celou alianci, tedy i na USA. V současnosti je v alianci sdruženo 28 zemí.

Základem fungování NATO je Severoatlantická smlouva podepsaná 4. dubna 1949 ve Washingtonu představiteli dvanácti států.

Vedle USA a Kanady byly mezi zakládajícími zeměmi Velká Británie, Francie, Portugalsko, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Itálie a Island.

Klíčovou částí dohody je článek 5, který zaručuje všem členským zemím kolektivní obranu v případě napadení. Tento bod byl míněn především jako varování Sovětskému svazu před útokem na státy západní Evropy. V takovém případě by se totiž za napadené považovaly i Spojené státy, které tehdy jako jediné mohly na takový krok efektivně reagovat.

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

Článek 5 Severoatlantické smlouvy

Jestliže zpočátku mělo uzavření dohody význam spíše politický, již na počátku 50. let pod tlakem událostí kolem korejské války začali signatáři smlouvy formovat ryze vojenskou strukturu.

Jejím účelem bylo slovy prvního šéfa NATO lorda Ismaye „*udržet Rusy mimo, Američany nahoře a Němce dole*“. Západní Německo po získání plné suverenity nakonec vstoupilo do NATO v roce 1955. Není přitom bez zajímavosti, že sami Sověti o rok dříve vyjádřili přání do NATO vstoupit, byli ale odmítnuti.

V následujících letech ovšem rostly pochyby, zda NATO není příliš podřízeno výhradně americkým a britským zájmům. To se dotýkalo především Francie, která se cítila v podřadném postavení, což vyvrcholilo v roce 1966, kdy země pod vedením prezidenta Charlese de Gaulla odstoupila z vojenské struktury aliance a zůstala jen politickým členem. Velitelství aliance se přesunulo z francouzského Rocuencourtu do belgického Bruselu.

**V roce 1970 vstupuje v platnost smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT) a Američané zahajují se Sověty jednání o omezení jaderného arzenálu (SALT).
Na základě toho Aliance souhlasí s uskutečněním rozhovorů se SSSR a s dalšími zeměmi Varšavské smlouvy o omezení vojenských sil ve střední Evropě.**

NATO se muselo v 70. letech vypořádávat také s dalším pnutím uvnitř samotné organizace, když v roce 1974 vystoupilo z jejích vojenských struktur Řecko, a to na protest proti postupu během kyperské krize po invazi turecké armády do severní části ostrova. Zpět se země začlenila v roce 1980. Odchodem z organizace hrozil také Island, který je jedinou členskou zemí bez vlastní armády a jeho význam tkví hlavně ve výhodné strategické poloze. Příčinou tehdy byl spor s Brity o rybolov.

Na konci 60. let Aliance formuluje principy udržování přiměřené obrany a zároveň se vyslovuje pro uvolňování napětí se státy Varšavské smlouvy. V listopadu 1968 odsuzuje Severoatlantická rada (NAC - North Atlantic Council, rada složená z premiérů a ministrů zahraničí členských zemí NATO) okupaci Československa.

Na konci 80. let dochází ke sblížení se zeměmi východního bloku organizovanými ve Varšavské smlouvě. V roce 1990 po pádu komunistických režimů ve východní Evropě je pak podepsána Společná deklarace o neútočení a vzniká Severoatlantická rada pro spolupráci. Bruselský summit NATO o čtyři roky později přijímá program Partnerství za mír a nabízí svým někdejšími nepřátelům začlenění do svých struktur.

Mezi členské země NATO se tak postupně zařadila většina států bývalé Varšavské smlouvy, a to včetně České republiky, která se připojila k Alianci v rámci čtvrtého rozšíření v roce 1999.

ČLENSKÉ STÁTY NATO

Zakládající státy (od 4. 4. 1949)

Belgie Kanada Dánsko Francie Island Itálie Lucembursko
Nizozemsko Norsko Portugalsko Velká Británie USA

První rozšíření (18. 2. 1952) Řecko Turecko

Druhé rozšíření (9. 5. 1955) Západní Německo

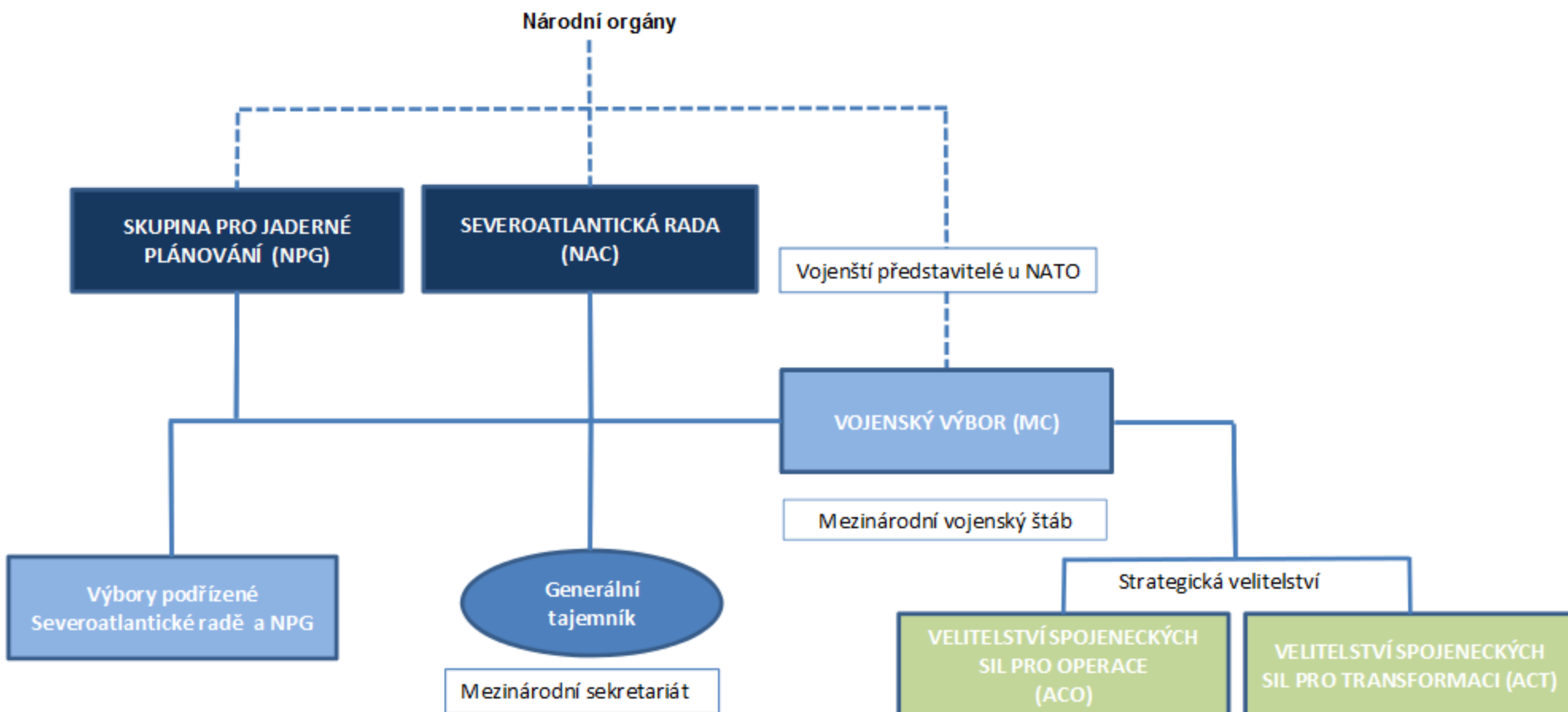
Třetí rozšíření (30. 5. 1982) Španělsko

Čtvrté rozšíření (12. 3. 1999) Česká republika Maďarsko
Polsko

Páté rozšíření (29. 3. 2004) Bulharsko Estonsko Lotyšsko Litva
Rumunsko Slovensko Slovinsko

Šesté rozšíření (1. 4. 2009) Albánie Chorvatsko

Civilní a vojenská struktura NATO

Politická struktura NATO

Rada NATO - nejvyšší orgán aliance, který má výkonnou politickou a rozhodovací pravomoc. Předsedou Rady je vždy generální tajemník NATO. Stálí zástupci členských zemí NATO se scházejí jednou týdně, dvakrát za rok pak probíhá jednání na úrovni předsedů vlád a ministrů zahraničí. Rozhodnutí musejí být přijata jednomyslně.

Výbor pro plánování obrany - koordinuje vojenské plánování členských států a analyzuje jejich výdaje na armádu.

Skupina pro jaderné plánování - má obdobné pravomoci jako Výbor pro plánování obrany v oblasti jaderných zbraní. V této skupině není zastoupena Francie (která atomovým arzenálem disponuje).

Hlavní výbory NATO - 27 specializovaných skupin, které jsou podřízené výše uvedeným orgánům a řeší specifické úkoly v politické, vojenské a ekonomické oblasti.

Generální tajemník NATO - nejvyšší politický (civilní) představitel NATO na mezinárodní scéně. Je zároveň předsedou Rady, Výboru pro plánování obrany a Skupiny pro jaderné plánování. Nemá ale reálnou rozhodovací pravomoc.

Mezinárodní sekretariát - je rozdělený do jednotlivých sekcí, které řeší politické záležitosti, obranu, infrastrukturu, logistiku, vědu, životní prostředí a finance.

Vojenská struktura NATO

Vojenský výbor NATO - je nejvyšším vojenským orgánem Aliance. Spadá pod politickou pravomoc Rady, které předkládá návrhy a doporučení. Je složen z náčelníků generálních štábů armád členských zemí. Island, který své ozbrojené síly nemá, zastupuje civilní představitel. Výbor je rozdělen na dvě regionální strategická velitelství - Atlantic se sídlem v Norfolku v americkém státě Virginia a Europe se sídlem v belgickém městě Mons.

Mezinárodní vojenský štáb - pomocný orgán využívaný Vojenským výborem při řešení vojenských otázek.

Integrovaná vojenská struktura NATO - základna na obranu členských zemí. Je pod politickým dohledem a podléhá nejvyššímu stupni velení. Vojenské kapacity NATO jsou rozděleny na síly rychlého nasazení, hlavní obranné síly a záložní síly.

Působení NATO ve vojenských operacích ve světě

Bosna a Hercegovina

Během války v Bosně střežila Aliance od dubna 1993 do prosince 1995 bezletovou zónu nad Bosnou a Hercegovinou v rámci operace Odepřený let (Deny Flight). Americké stíhačky F-16 si v únoru 1994 připsaly první vojenský zásah NATO v historii, když sestřelily čtyři vojenská letadla Republiky srbské útočící na pozemní cíle.

Síly NATO v Bosně také bombardovaly pozice armády Republiky srbské, která ohrožovala bezpečné zóny kolem Sarajeva a Goražde. Následně byly v oblasti nasazeny mírové jednotky IFOR, později SFOR.

Jugoslávie

V rámci operace Spojenecká síla (Allied force) prováděla Severoatlantická aliance od března 1999 nálety na území tehdejší Svazové republiky Jugoslávie. Cílem zásahu bylo zastavit vyhánění etnických Albánců z provincie Kosovo srbskou armádou. Útoky trvaly 78 dní, vyžádaly si přes tisíc obětí na životech a škodu vyčíslenou na 30 miliard dolarů. Oprávněnost akce byla předmětem sporů.

Afghánistán

Od roku 2003 vede Aliance činnost sil ISAF (International Security Assistance Force) v Afghánistánu, kde USA za pomoci spojenců v rámci operace Trvalá svoboda svrhly vládnoucí hnutí Táliban po teroristických útocích z 11. září 2001. Tehdy byl poprvé uplatněn článek 5 Severoatlantické smlouvy z roku 1949.

Úkolem sil ISAF původně bylo zabezpečit hlavní město Kábul a jeho okolí a zajistit tak fungování vlády. Od roku 2003 se činnost ISAF vztahuje na celou zemi. V silách ISAF je celkem 55 tisíc vojáků z 38 zemí, z toho 26 je členských států NATO.

Irák

NATO také zajišťuje výcvik nové armády Iráku po pádu režimu Saddáma Husajna.

V zemi provozuje vojenskou akademii a výcvikové centrum.

Použité zdroje:

NATO. [online]. [Cit. 20.11.2012]. Dostupné z: <http://www.natoaktual.cz>